

Bijlage 2 – Reactie op ‘Offensief tegen armoede en schulden – 14 concrete voorstellen van ChristenUnie en PvdA’

Voorstel 1

Geen werkende armen meer. Van je inkomen moet je kunnen rondkomen. Daarom verhogen we het minimumloon.

Voorstel 2

Verhoog het sociaal minimum. Het sociaal minimum is te laag om van rond te komen. Daarom willen we dat uitkeringen als de AOW en de bijstand meestijgen bij de verhoging van het wettelijk minimumloon.

Reactie op voorstel 1 en 2

In april heeft het CPB in de studie Kansrijk Arbeidsmarktbeleid nieuwe inzichten gepubliceerd over de gevolgen van een hoger wettelijk minimumloon voor de werkgelegenheid. Een hoger minimumloon leidt tot minder werkgelegenheidsverlies dan eerder gedacht, maar het effect op de werkgelegenheid blijft negatief en wordt meer dan evenredig groter bij grotere verhogingen van het minimumloon. Verder is bij een minimumloonverhoging de Nederlandse systematiek waarin sociale minimumuitkeringen zoals de bijstand en de AOW meestijgen van belang. Een verhoging van het minimumloon gaat hierdoor met forse budgettaire gevolgen gepaard. Om een scherper beeld te krijgen van de precieze, brede economische gevolgen van een hoger minimumloon op bijvoorbeeld de economische groei en het prijsniveau, heeft het kabinet het CPB verzocht tot nader onderzoek. De uitkomsten hiervan worden voor het eind van het jaar verwacht. De hoogte van het minimumloon is tevens onderdeel van een bredere discussie waarin bijvoorbeeld ook de toekomst van het toeslagenstelsel gezien moet worden. Het kabinet werkt alternatieven voor het toeslagenstelsel uit en informeert de Kamer voor het eind van het jaar over de uitkomsten hiervan. Met de opbrengst van de onderzoeken kan het volgende kabinet de bredere discussie over het minimumloon en inkomensondersteuning via onder andere het toeslagenstelsel goed geïnformeerd voeren. Het kabinet loopt hier niet op vooruit en kiest derhalve op dit moment niet voor een minimumloonverhoging.

Voorstel 3

Maak toeslagen en belastingen simpeler. De toeslagen-jungle maakt mensen onzeker over hun inkomen, is onnodig ingewikkeld en leidt tot hoge schulden. Daarom moeten de toeslagen worden afgeschaft en de inkomensondersteuning op een andere, betere manier geregeld worden.

Reactie op voorstel 3

De wens om het toeslagenstelsel te hervormen wordt breed gedragen door uw Kamer. Dat bleek al uit de met algemene stemmen aangenomen motie van de leden Bruins en Van Weyenberg.¹ Ook het kabinet heeft geconcludeerd dat het huidige stelsel voor een te grote groep niet werkt.

Het kabinet meent eveneens dat het stelsel eenvoudiger moet en meer zekerheid dient te bieden. Maar er zijn geen simpele oplossingen voor de problematiek. Het kabinet heeft daarom opdracht gegeven om alternatieven voor het toeslagenstelsel uit te werken.

Uw Kamer ontvangt de uitwerking voor het eind van het jaar. Hiermee wordt het volgende kabinet in staat gesteld om keuzes te maken over de broodnodige hervorming van het stelsel van toeslagen.

Voorstel 4

Ieder kind kan meedoen. Een op de negen kinderen groeit op in armoede. Minstens twee kinderen per klas. Het leidt tot verspilling van kansen, generatie op generatie. Maar ieder kind moet mee kunnen doen: sporten, muzikles, zwemles. Extra geld is nodig om armoede onder kinderen te bestrijden.

¹ Kamerstuk 31 066, nr. 558

Reactie op voorstel 4

Gemeenten hebben in 2019 goede stappen gezet in de realisatie van de bestuurlijke afspraken, gericht op het bevorderen van de maatschappelijke participatie van kinderen uit gezinnen die het financieel minder breed hebben. Steeds meer gemeenten zetten de middelen in voor kinderarmoedebeleid, maar verbetering blijft nog mogelijk. Het bereiken van kinderen in armoede is belangrijk en het kabinet zet hier dan ook met verschillende acties op in, onder meer via het ondersteuningstraject van Divosa en door de inzet van de partijen verenigd in SAM&.

Voorstel 5

Sparen stimuleren. Gemeenten moeten ruimere mogelijkheden krijgen om lokale belastingen kwijt te schelden. Dan kunnen mensen makkelijker sparen. De vermogensnormen zijn nu te laag. Wie een beetje spaargeld heeft, wordt dan gestraft.

Reactie op voorstel 5

Het kabinet onderschrijft dat het voor mensen met een klein inkomen verstandig is om te sparen. Het is dan ook niet de intentie van het kabinet om sparen af te straffen. De bijstand is een vangnetregeling, opdat mensen kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van het bestaan. De lokale belastingen daarentegen betaalt men voor het gebruik van overheidsdiensten zoals de riolering en het ophalen van huisafval. De kwijtscheldingsregeling van lokale belastingen is dan ook niet bedoeld opdat mensen in hun noodzakelijke kosten kunnen voorzien, daarvoor is de bijstand bedoeld. Daarom is de kwijtschelding enkel voor belastingplichtigen die het nauwelijks kunnen betalen. Daarnaast betekent een hogere vermogensnorm dat bij meer mensen door werkaanvaarding een extra armoedeval optreedt. Dat laatste is onwenselijk. Zoals ik samen met mijn collega van BZK bij eerdere Kamervragen hierover heb aangegeven werkt het recht op kwijtschelding nu eenmaal zo dat zodra iemand een betaalde baan vindt dit recht vrijwel steeds vervalt. Anders wordt de prikkel om betaald werk te accepteren minder. Binnen afzienbare termijn, het streven is voor het eind van het jaar, ontvangt u de reactie van het kabinet op de motie Krol, waarin de regering wordt verzocht om hogere vermogensgrenzen voor kwijtschelding te onderzoeken bij AOW-ers die gezien hun inkomen wel in aanmerking zouden kunnen komen voor kwijtschelding maar gezien hun vermogen niet.

Voorstel 6

Woekerrentes aan banden. We willen een einde aan het verdienmodel van kopen op afbetaling, en het zogenaamde 'bijpinnen' bij de Wehkamp. Kopen op afbetaling moet aan banden. We verbieden de woekerrentes waardoor mensen in de problemen komen. De rente bij de gemeentelijke kredietbank moet omlaag.

Reactie op voorstel 6

In het kader van de coronacrisis heeft de minister van Financiën de maximale rente tijdelijk verlaagd van 14 naar 10 procent. Daarmee is gezocht naar een balans tussen betere consumentenbescherming en beperking van de kans op het intreden van onwenselijke neveneffecten. De verlaging is per 10 augustus jl. in werking getreden en geldt voor alle vormen van consumptief krediet, dus ook voor krediet verstrekt door Gemeentelijke kredietbanken.

De verlaging is vooralsnog tijdelijk en zal in ieder geval tot 1 maart 2021 gelden. Momenteel onderzoekt een extern bureau of de maximale kredietvergoeding ook structureel verlaagd kan worden. Begin volgend jaar informeert de minister van Financiën uw Kamer over de uitkomsten van het onderzoek. Het streven is om voor 1 maart 2021 een beslissing te nemen over een structurele verlaging van de maximale kredietvergoeding. Daarbij zal de minister van Financiën ook breder kijken naar de problematiek die bij dit type kredieten speelt.

Voorstel 7

Voorkomen en snel genezen. We willen meer aandacht voor preventie en vroegtijdige hulp, door publiekscampagnes met maatwerk per gemeente en versnelde ingebruikname van de Nederlandse Schuldhulprouwe. Ook moet de financiële educatie op scholen versterkt worden,

zodat kinderen van jongs af aan leren om te gaan met geld. Financiële educatie krijgt een vaste plek in het curriculum.

Reactie op voorstel 7

Ik ben het ermee eens dat voorkomen beter is dan genezen. Daarom zet het kabinet zich met de extra middelen voor de intensivering van de armoede- en schuldenaanpak onder meer in het bijzonder in op het voorkomen van schulden.² Ook heb ik in dat kader aan de Nederlandse Schuldhulproute een subsidie toegekend voor het project ‘Opschalen en verbreden van de Nederlandse Schuldhulproute’ voor een projectperiode van 1 oktober 2020 tot en met 31 december 2021. De subsidie maakt het mogelijk om de NSR snel op te schalen en te verbreden, méér gemeenten op de NSR aan te sluiten en de NSR- bewegwijzing vanuit burgerperspectief volledig te maken en te actualiseren.

Het kabinet ondersteunt tevens de financiële educatie op scholen. De landelijk vastgelegde onderwijsinhoud voor het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs wordt momenteel geactualiseerd.

De afgelopen jaren hebben docenten, schoolleiders en experts een voorstel uitgewerkt voor bouwstenen voor een nieuw curriculum. Hierin komen financiële vaardigheden in 3 leergebieden voor: Mens en Maatschappij, Digitale geletterdheid en Rekenen en Wiskunde. Een wetenschappelijke curriculumcommissie brengt voor het einde van het jaar een advies uit aan de minister van OCW over de herziening van het curriculum. Genoemde bouwstenen zijn daarbij het uitgangspunt. Vanaf 2022 proberen pilotscholen in twee schooljaren het nieuwe curriculum uit. Op basis van de evaluatie hiervan wordt het nieuwe curriculum vervolgens landelijk geïmplementeerd.

Voorstel 8

Bied mensen schuldenrust. Zodra iemand zich meldt voor hulpverlening, stoppen alle boetes en verhogingen automatisch. Als iemand niet kan betalen, maken boetes de problemen alleen maar groter. De overheid moet hierin vooropgaan, met verkeersboetes en vorderingen van de Belastingdienst. De noodstopprocedure moet worden uitgebreid naar alle (semi-)publieke instellingen. Uiteindelijk moeten bedrijven ook meedoen.

Reactie op voorstel 8

Verschillende overheidsschuldeisers en private schuldeisers bieden op dit moment al mogelijkheden tot uitstel van betaling. Het ministerie van SZW maakt samen met de gemeente Amsterdam en de NVVK de bestaande mogelijkheden bij de zes grootste overheidsschuldeisers (Belastingdienst, UWV, SVB, CJIB, CAK en DUO) nog dit jaar inzichtelijk en toegankelijk voor schuldenaren en hulpverleners. Daarnaast heeft het ministerie de NVVK een subsidie verstrekt om te onderzoeken op welke manier landelijke afspraken over schuldenrust kunnen worden gemaakt. De NVVK betreft daarbij de ervaringen die de gemeente Amsterdam opdoet met een pilot waarin een pauzeknop wordt ingezet om te zorgen voor schuldenrust. Het streven is vanaf het voorjaar van 2021 landelijke afspraken te implementeren over een uniforme werkwijze die moet leiden tot schuldenrust, bijvoorbeeld in NVVK-convenanten.

Voorstel 9

Verbied de handel in ellende van anderen. Er is een hele industrie ontstaan waarin schulden worden doorverkocht en agressieve incassopraktijken worden toegepast. Handel in de ellende van anderen. Dat moet stoppen. Het moet verboden worden om schulden door te verkopen als dat met winstoogmerk gebeurt.

Reactie op voorstel 9

Het wetsvoorstel Wet Kwaliteit Incassodienstverlening is in voorbereiding. De minister voor

² Kamerstuk 24 515, nr. 569

Rechtsbescherming verwacht het wetsvoorstel begin 2021 bij uw Kamer in te dienen. Met het wetsvoorstel neemt het kabinet maatregelen om de kwaliteit van de incassodienstverlening te verhogen, inclusief de dienstverlening die gericht is op de inning van verkochte vorderingen. Het is van belang om perverse prikkels bij de verkoop van vorderingen en de inning van die vorderingen tegen te gaan, maar de verkoop van vorderingen op zichzelf moeten we niet willen verbieden. Zoals verwoord in de brief van de minister voor Rechtsbescherming van 25 november 2019³ bieden de in te zetten maatregelen in het wetsvoorstel voldoende waarborgen om negatieve aspecten van de verkoop van vorderingen tegen te gaan.

Voorstel 10

Malafide bewindvoerders aanpakken. Beschermingsbewindvoerders maken de problemen soms erger. Gemeenten moeten de regie krijgen over bewindvoering. Er komen wettelijke eisen voor bewindvoerders, die moeten bijdragen aan een oplossing voor de problemen.

Reactie op voorstel 10

Allereerst wil ik opmerken dat er in de beroepsgroep van bewindvoerders heel veel betrokken professionals zitten die zich met hart en ziel inzetten.

Goed toezicht op bewindvoerders is geborgd aan de hand van wettelijke kwaliteitseisen en het rechterlijke toezicht daarop. De kwaliteitseisen werken als filter en maken het mogelijk het kaf van het koren te scheiden. De rechter kan een slecht functionerende bewindvoerder ontslaan op verzoek van de betrokkene, maar ook na klachten van iemand anders.

Uit de evaluatie van de wijziging van de wet Curatele, beschermingsbewind en mentorschap⁴ door de minister voor Rechtsbescherming in 2018, en nadien tijdens stakeholderbijeenkomsten met de branche, is opgemerkt dat het bij de eisen ontbreekt aan een meer inhoudelijke toets van vaardigheden en competenties van bewindvoerders. De lacune is ook besproken tijdens een bestuurlijk overleg van de minister voor Rechtsbescherming en mijn voorganger op 4 maart jl. met de Raad voor de rechtspraak, verenigingen van bewindvoerders en de VNG. De stakeholders hebben afgesproken gezamenlijk te verkennen of een specifieke opleiding verplicht kan worden gesteld. De minister voor Rechtsbescherming en ik waarderen de bereidheid van de partijen om hierin gezamenlijk op te trekken. Uw Kamer wordt over de uitkomsten van het overleg geïnformeerd.

Ik ben verheugd over de inwerkingtreding van de wet adviesrecht op 1 januari 2021. Met het adviesrecht krijgen gemeenten een mogelijkheid in handen om meer grip te krijgen op de instroom en voortzetting van bewind wanneer sprake is van schuldenproblematiek. Gemeenten kunnen een passender alternatief adviseren. Daarnaast regelt de wet adviesrecht dat schuldenbewinden uitsluitend voor bepaalde tijd kunnen worden ingesteld. Op die manier draagt het eraan bij dat schuldenbewinden niet langer duren dan noodzakelijk. Samenwerking tussen gemeenten, bewindvoerders en rechters en met doorverwijzende partijen is hierbij van groot belang. Er valt veel winst te behalen als partijen elkaar vertrouwen en elkaar weten te vinden. Daarom faciliteer ik het Landelijk platformoverleg schuldenbewind dat eind dit jaar van start gaat.

In 2014 zijn kwaliteitseisen voor professionele bewindvoerders geïntroduceerd. De kwaliteitseisen worden door de praktijk breed gesteund en werken als filter om slecht functionerende bewindvoerders te weren en te ontslaan.

Voordat een professionele bewindvoerder kan worden benoemd, moet hij bij het Landelijk Kwaliteitsbureau (LKB) van de rechtspraak laten zien dat hij aan de eisen voldoet (toelatingsverzoek). Eenmaal benoemd, moet de bewindvoerder het LKB elk jaar laten zien dat hij nog steeds aan de eisen voldoet (handhavingsverzoek). Daarnaast moet de bewindvoerder in elk bewind jaarlijks rekening en verantwoording afleggen ten overstaan van de rechter.

³ Kamerstuk 24 515, nr. 500

⁴ Kamerstuk 33 054, nr. 23

De praktijk gaat verkennen of een specifieke opleiding verplicht moet worden gesteld voor bewindvoerders.

Voorstel 11

Snellere schuldhulptrajecten. De duur van de schuldhulpverlening en de schuldsanering moeten worden verkort naar anderhalf jaar. Nu duurt het vaak drie jaar of langer: een eindeloze tocht door de woestijn. Bedrijven moeten kunnen worden verplicht mee te werken aan een schuldenregeling. De wettelijke schuldsanering moet beter benut worden, door meer mogelijkheden te creëren om een Wsnp-traject aan te vragen.

Reactie op voorstel 11

Meest bepalende factor voor het voortduren van een problematische schuldsituatie is op dit moment nog het late moment waarop een burger zich tot de schuldhulpverlening richt. Gemiddeld verstrijken er vijf jaren vooraleer een schuldenaar bij de schuldhulpverlening aanklopt. Met de wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening, waarbij zwaarder wordt ingezet op vroegsignalering, in combinatie met de huidige publiekscampagne “Kom uit je schuld” is de inzet om juist die termijn terug te brengen. Dan is de schuldenaar eerder in beeld. Zodat uiteindelijk bij problematische schuldsituaties sneller aan een oplossing wordt gewerkt. In de Kamerbrief over de aansluiting tussen de minnelijke schuldhulpverlening en de wettelijke schuldsanering wordt uitgebreid ingegaan op een maximale termijn voor het minnelijke traject en het verkorten van het Wsnp traject naar 1,5 jaar.

Voorstel 12

Hulp aan ondernemers. We willen dat ook ondernemers toegang krijgen tot schuldhulpverlening en de schuldsanering. Ook moeten gemeenten ondernemers met een werkende partner kunnen helpen. De rente op kredieten bbz-kredieten moet verlaagd van 8% naar 3%.

Reactie op voorstel 12

Met name in de huidige crisistijd onderstreep ik het belang om mogelijkheden voor ondernemers om in de schuldhulpverlening of schuldsanering terecht te komen onder de aandacht te brengen.

Zowel voor het minnelijke- als het wettelijke traject geldt wel dat die bestemd zijn voor natuurlijke personen en niet voor rechtspersonen, zoals een BV. Daar zijn andere doorstart- en saneringsmogelijkheden voor. ZZP-ers kunnen als natuurlijke personen wel een beroep doen op de schuldhulpverlening. Binnen het minnelijke traject is dat in de toelichting op de gewijzigde Wgs ook nogmaals geëxpliciteerd en in dat kader zijn ook meerdere initiatieven ontwikkeld om gemeenten te helpen bij de inrichting van passende dienstverlening voor zelfstandigen.

ZZp-ers kunnen ook een beroep doen op de WSNP. Uit de jaarlijkse Monitor blijkt dat circa 17 % van de instroom een (ex) ondernemer betreft. Een levensvatbare onderneming gaat daarbij niet de WSNP in. Dan ligt de weg van een doorstartpoging met een Bbz-krediet meer voor de hand.

Ook voor het punt van inkomenszekerheid, een belangrijke factor om niet in de schulden te komen, heb ik aandacht. Gemeenten helpen ondernemers ook als ze een werkende partner hebben. Tijdens Tozo 1 was er geen partnerinkomenstoets vanwege de snelheid om de Tozo uit te voeren. Tijdens Tozo 2 en 3 is er wel een partnerinkomenstoets. Het betekent dat gemeenten ondernemers al dan niet met partner helpen, maar dat er wel rekening wordt gehouden de eigen inkomsten en het inkomen van de partner.

Ondernemers zijn in principe eerst aangewezen op de private sector voor bedrijfskredieten. Als men daar niet terecht kan (omdat de banken hen niet accepteren), is het Bbz het laatste vangnet. Om niet te concurreren met de marktsector, dient de rente op de Bbz lening marktconform te zijn. Die rente ligt iets onder de Qreditsrente van 8,75% en is beduidend lager dan de rente van reguliere banken bij zakelijke risicovolle kredieten zonder zekerheden. Verlaging van de Bbz-rente ligt daarom niet in de rede.

Voorstel 13

Een Nationaal Schuldenfonds. Er moet vaart gemaakt worden met de uitwerking van het waarborgfonds. Met behulp van dat fonds kunnen probleemschulden tegen een fractie van de waarde worden afgekocht, waarbij de restschuld wordt kwijtgescholden. Daarmee krijgen mensen rust, overzicht en zicht op een oplossing. Het fonds moet breed toegankelijk worden, ook voor mensen die nu niet in aanmerking komen voor schuldhulp. Specifieke aandacht moet gericht zijn op het opkopen van schulden van jongeren. We kunnen jongeren niet al van jongs af aan met een achterstand aan hun leven laten beginnen.

Reactie op voorstel 13

Met partijen wordt een voorstel uitgewerkt voor de vormgeving van een waarborgfonds (garantiefonds). In voorliggende brief heb ik uw Kamer geïnformeerd over de stand van zaken (zie pagina 5-6 van deze brief).

Voorstel 14

Meer inzet van vrijwilligers. Het is prachtig als vrijwilligers mensen met financiële problemen willen helpen. Als aanvulling op goed beleid, niet ter vervanging daarvan. We willen zorgen dat het landelijk dekkend netwerk van schuldhulpvrijwilligers verder wordt uitgebouwd, om te zorgen dat voor iedereen laagdrempelige persoonlijke begeleiding bij schulden beschikbaar is.

Reactie op voorstel 14

Ik onderschrijf het belang van de inzet van vrijwilligers in de schuldhulpverlening als een vorm van laagdrempelige ondersteuning voor mensen met financiële problemen.

Vorig jaar heb ik een subsidie verstrekt aan de Alliantie Vrijwillige Schuldhulp (AVS), een samenwerkingsverband van verschillende vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor mensen met schuldenproblematiek.

De subsidie liep in eerste instantie van juni 2019 tot en met december 2020.

Dit jaar heb ik in het kader van de intensivering armoede- en schuldenaanpak een extra impuls gegeven aan de inzet van vrijwilligers door een aanvullende subsidie te verstrekken aan de AVS die loopt tot en met december 2021.

De te bereiken doelstellingen zijn onder andere het versterken en uitbreiden van de inzet van vrijwilligers in Nederland, het verbeteren van de (lokale) samenwerking, het verbeteren van de toeleiding en het opstellen van erkennings- en kwaliteitsbegrippen voor vrijwilligers.